

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj/021/2008/065.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a Berke & Molnár Ügyvédi Iroda által képviselt **E.ON Hungária Zrt.** (Budapest) eljárás alá vont vállalkozás ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmának feltételezett megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban meghozta az alábbi

v é g z é s t .

A Versenytanács az eljárást megszünteti.

E végzés ellen a kézhezvételtől számított 8 napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtható jogorvoslati kérelemmel lehet élni.

I n d o k o l á s

I.

A vizsgálat iránya

1. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló, többször módosított 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) 67. § (1) bekezdése, illetve 70. §-a alapján 2008. február 5-én versenyfelügyeleti eljárást indított az E.ON Hungária Zrt. (a továbbiakban: E.ON) ellen. A Gazdasági Versenyhivatal észlelte, hogy az E.ON 2007. júniusában közzétett szerződési feltételei szerint villamos energia elosztó hálózati engedélyes leányvállalatai közép feszültségű villamos oszlopainak egyszeri igénybevételi díjait és éves bérleti díját jelentős mértékben megemelte a 2006-os díjtételekhez

képest, mellyel valószínűsíthetően megsértette a Tpv. 21. § a) pontjában foglalt tilalmakat. A GVH az eljárást az ügyindító végzésben meghatározottakon túl a Tpv. 21. § b), c), e), g) és i) pontjaiban foglaltak tilalmának feltételezhető megsértésére is kiterjesztette.

2. A Gazdasági Versenyhivatal az ügyintézési határidőt a Tpv. 63. § (6) bekezdése alapján két alkalommal, egyenként száznolcvan nappal meghosszabbította.

II.

Az eljárás alá vont

3. Az E.ON Hungária Zrt. Magyarország vezető energiaszolgáltatója. Az E.ON Hungária Zrt. 100%-os tulajdonosa az E.ON Energie AG. Az E.ON Hungária Zrt. Magyarországon számos leányvállalattal rendelkezik, amelyek közül jelen eljárás szempontjából az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. (a továbbiakban: E.ON DÉDÁSZ), az E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt. (a továbbiakban: E.ON ÉDÁSZ) és az E.ON Tiszántúli Áramhálózati Zrt. (a továbbiakban: E.ON TITÁSZ) rendelkezik kiemelt jelentőséggel, mely vállalatok az E.ON Hungária Zrt. 100%-os tulajdonában vannak. A vizsgálat szempontjából ugyancsak fontos szerepe van az 51%-ban az E.ON Hungária Zrt., 49%-ban pedig az E.ON ÉDÁSZ tulajdonában álló EH-SZER Energetikai és Távközlési Hálózatépítő és Szerelő Kft.-nek (a továbbiakban: EH-SZER Kft.). Távközlési vállalkozásban az E.ON-nak sem közvetlen, sem közvetett érdekeltsége nincs.

III.

A vizsgált magatartás

4. Az eljárás az E.ON villamos energia elosztó hálózati engedélyes társaságainak középvezetési (22kV-os) hálózataira felszerelt tartószerkezetek igénybevételére vonatkozó bérbeadási tevékenységének vizsgálatára indult. Ezen szolgáltatásokat távközlési vállalkozások (jelen esetben kábeltelevíziós társaságok) veszik igénybe, fémmentes optikai távközlési rendszer (FOR) létesítése céljából. A FOR villamos vezetőanyagot nem tartalmazó vezeték, illetve annak rögzítő szerelvényeiből és tartozékaiból álló rendszer, amely alkalmas szélessávú távközlési kapcsolatok létesítésére. A FOR az egyes települések, távközlési csomópontok (berendezések) közötti telekommunikációs kapcsolat célját szolgálja,

nem pedig az egyes előfizetők rendszerhez való közvetlen csatlakoztatását. Az E.On közel 30 ezer kilométernyi 22kV-os középvezetési vezetékkel rendelkezik a kérdéses területeken.

5. A kábeltelevíziós szolgáltatással foglalkozó társaságok többek között a villamosenergia-hálózat kis- és középvezetési oszlopsorait használják ahhoz, hogy az oszlopokra felhelyezett kábeleik révén szolgáltatásaikat előfizetőikhez eljuttassák. A középvezetési oszlopokat főleg települések közötti átvitelre használják, a kisvezetési út pedig döntően településeken belüli átvitelre. Az igénybevételt megelőzően – ha ezt a középvezetési oszlophálózat állapota szükségessé teszi – a hálózat oszlopait alkalmasra kell tenni a FOR elhelyezésére (szabványosítás, alkalmasra tétel), majd – a lent részletezett díjak megfizetése után – a távközlési szolgáltató jogosulttá válik a közös oszlopsor használatára.

6. Az eljárás szempontjából kiemelkedő fontosságú, hogy – a piaci szereplők nyilatkozatai alapján – a középvezetési oszlopok igénybevétele, tehát az érintett szolgáltatás nem az egyedüli lehetséges megoldás a kábeltelevíziós (vagy távközlési) szolgáltatók számára a szomszédos településeken működő hálózataik és/vagy távközlési csomópontjaik közötti kapcsolat megteremtésére (a részletes kifejtést lásd a későbbiekben).

7. A települések közötti középvezetési oszlophálózat közös használata iránti igény a kábelszolgáltató vállalkozások részéről jelent meg 2004 táján, az optikai kábelek használatának terjedésével párhuzamosan. Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint az optikai kábelhasználat igazán elterjedt 2006 és 2007 között vált, a középvezetési hálózat közös használata iránti fokozott igény szükségképp maga után vonta az alkalmazott díjak felülvizsgálatát is, mivel ezek a hálózatok műszaki, üzemeltetési és munkabiztonsági szempontból eltérnek a már korábban is távközlési használatra bérelhető kisvezetési hálózatoktól.

8. A középvezetési hálózatok bérbéradása során a vállalkozások kezdetben a kisvezetési oszlopoknál alkalmazott díjtételekhez közeli (vagy azokkal arányos) díjakat állapítottak meg, ami eljárás alá vont nyilatkozata szerint annak tudható be, hogy a településen belüli (kisvezetési) oszlopok bérbéradása korábban kezdődött el. A piaci szereplők nyilatkozatai szerint a kisvezetési közös oszlopsoros hálózatokon alkalmazott díjtételek egy, a Magyar Villamos Művek Tröszt (a továbbiakban: MVM Tröszt) és a Magyar Posta közötti 1988-as szerződésen alapulnak, melyek évenkénti indexálást alkalmaztak a díjtételek tekintetében. A ma alkalmazotthoz hasonlatos, kételemű díjstruktúra és a díjak évenkénti indexálása tükröződik az E.ON által benyújtott, későbbre datált egyedi

szerződésekben is.¹ Az egyszeri létesítési díj mértéke a támszerkezetek beépítési költségének 20%-a volt, az éves bérleti díjat pedig indexálással² állapították meg. Az éves bérleti díjak értéke oszloponként 2 198 Ft illetve 1 551 Ft volt 1991-ben, melyek a piaci szolgáltatások éves árindexeivel korrigálva 2008-ban hozzávetőleg 25 500 Ft/db illetve 18 000 Ft/db körül lettek volna (minden áradat ÁFA nélkül értendő).

9. Az elosztói engedélyes társaságok – az E.ON ÉDÁSZ-t kivéve – nem egyszeri belépési díjat számoltak fel, hanem az oszlopsor alkalmassá tételének tervezési és kivitelezési költségét, valamint az optikai hálózat tervezési és kivitelezési költségét terhelték a bérlőkre. Egyes esetekben a tervezést és kivitelezést közvetlenül a bérlők végezték vagy végeztették el (EdF DÉMÁSZ), más esetekben pedig a bérbeadó végeztette el és a bérlő utólag megtérítette (pl. az RWE ELMŰ és ÉMÁSZ, illetve E.ON DÉDÁSZ esetében). A bérlő számára az oszlopok bérlete kapcsán fizetendő díjak struktúrája annyiban mindenképp hasonló, hogy – a piaci gyakorlat szerint – két eleme van: egyszeri költségből (vagy díjból) és évenként fizetett díjból áll.

10. A díjstruktúra hasonlóságán túl azonban az elosztói engedélyesek eltérő díjszabást alakítottak ki a kiefeszültségű, és – a 2004 után egyre több helyen bérbe adott – közepesfeszültségű hálózatok hozzáférését illetően, melyek akár cégcsoporton belül is eltérhettek. A DÉMÁSZ a kiefeszültségű és közepesfeszültségű hálózatának bérbeadása során azonos oszloponkénti díjat alkalmazott 2006 és 2007-ben. Az ELMŰ és ÉMÁSZ árai eltérnek egymástól, de azonos arányban áll a közepesfeszültségű és a kiefeszültségű oszlop esetében alkalmazott díjszabás.³ Az E.ON csoporthoz tartozó elosztói engedélyesek a közepesfeszültségű hálózat éves bérleti díjait a kiefeszültségű hálózat díjaihoz igazították, ahhoz közeli szinten állapították meg, noha a közepesfeszültségű oszlopok sűrűsége a kiefeszültségűnek töredéke. Eljárás alá vont nyilatkozata szerint ezen árazási politika következtében 2007-et megelőzően olcsónak számított közepesfeszültségű oszlopainak kilométerenkénti bérleti ára a többi engedélyeshez képest, mindhárom E.ON vállalkozás esetében.

11. Az E.ON ÉDÁSZ 2007. februárjában (tehát a lent részletezett, EH-SZER Kft.-vel történő megállapodást megelőzően) meghirdette a közös oszlopsoros hálózat 2007. évre vonatkozó használatbavételi és bérleti díjait, melyek a 2006-ban és azelőtt alkalmazott díjak struktúráját követték, a díjak csak az infláció mértékével tértek el az előző évi díjaktól (a korábbi számítási módszert követve). Az egyszeri használatbavételi díj így faoszlop esetén 14

¹ A mellékelt szerződések közül a legkorábbi 1991. áprilisából származik, amelyet az MVM Tröszt tagvállalata, az Észak-dunántúli Áramszolgáltató Rt. (az E.ON ÉDÁSZ jogelődje) a MATÁV Soproni Távközlési Igazgatóságával kötött (kiefeszültségű) oszlopbérletre, az 1991-es évre vonatkozóan.

² A díjak 1992 és 1996 között az alábbi módon alakultak: 290 Ft, 340 Ft, 340 Ft, 410 Ft és 500 Ft.

³ A közepesfeszültségű hálózatok oszlopsűrűsége kisebb a kiefeszültségű hálózatokénál, az egy kilométerre eső ár azonban közel megegyezik.

803 Ft/db, áttört gerincű vasoszlop esetén 18 393 Ft/db, pörgetett vasbeton oszlop és vasoszlop esetén pedig 22 397 Ft/db volt, az éves bérleti díjat pedig 1 840 Ft/oszlopban határozták meg.

12. 2007 elején az E.ON már elzárkózott új szerződések kötésétől, arra hivatkozva, hogy átdolgozott és egységesített feltételeket kíván életbe léptetni leányvállalatai szolgáltatási területein. Ezt a kábelszolgáltatók 2007. áprilisában azért is sérelmezték, mert sürgette őket a Gazdasági Versenyképesség Operatív Program (a továbbiakban: GVOP) 4.4 számú projektének határideje. Az E.ON ÉDÁSZ 2007. májusában arról tájékoztatta az érintett kábelszolgáltatókat, hogy az E.ON az irányítási körébe tartozó EH-SZER Kft.-nek fogja átadni a közép- és kisméretű hálózatok „szabadvezetékes” tartószerkezeteinek hasznosítását, beleértve a tartóoszlopok bérbeadását, optikai hálózatra alkalmassá tételét, az optikai hálózat létesítését (tervezés, engedélyeztetés) és üzemeltetését.

13. Az E.ON 2007. június 28-i hatállyal az EH-SZER Kft.-t jogosította fel arra, hogy villamos hálózati engedélyes leányvállalatai területén a közepes feszültségű hálózati tartószerkezeteket távközlési szolgáltatók részére bérbeadással, illetőleg ahhoz kapcsolódó egyéb szolgáltatásokkal hasznosítsa (hálózatok alkalmassá tétele, optikai hálózat létesítése, üzemeltetése). Az EH-SZER Kft. a távközlési szolgáltatókkal, illetve az E.ON területileg illetékes leányvállalatával köt háromoldalú szerződést a létesítésről és a bérbeadásról.

14. Az E.ON az új szerződési formában a következő díjakat javasolta 2007-re (minden díj ÁFA nélkül értendő):

- tartószerkezet bérbeadás egyszeri belépési díja: 2,5 millió Ft/km (tervezés, szabványosítás, engedélyeztetés),
- éves bérleti díj: 150 000 Ft/km.

15. Az alap díjcsomagra további két szolgáltatáscsomag is épült, az optika felhelyezését is magába foglaló egyszeri belépési díj 3,05 millió Ft/km, az optika anyagköltségét is fedező egyszeri díj pedig 4,10 millió Ft/km volt. Az éves bérleti díjon felül fizetendő, üzemeltetést is fedező éves díjat mindkét csomag esetében 250 000 Ft/km-es szinten határozták meg. Az egyszeri belépési díj a korábbi díjhoz képest átlagosan több, mint 14-szeresére, az éves bérleti díj pedig kb. 8-szorosára nőtt.

16. A kábelszolgáltatók tiltakoztak az áremelés ellen, ezért tárgyalások kezdődtek a díjak mérsékléséről, valamint arról, hogy a GVOP pályázatokban érintett és/vagy az E.ON-nal korábban már megállapodott vállalkozások esetén a korábban meghirdetett díjak kerüljenek alkalmazásra. A tárgyalások eredményeképp az E.ON vállalta, hogy abban az esetben, ha

részéről már bizonyíthatóan ígéret történt, a vállalkozásokkal szemben a „régí” (2007. februárjában meghirdetett, a 2006-os árakon alapuló) díjakat fogja alkalmazni. A közel 30 ezer kilométernyi közepfeszültségű vezetékhalózatból 2007-et megelőzően kevesebb, mint 1000 kilométert béreltek különböző kábeltelevíziós szolgáltatók, és a bérlés többsége az E.ON DÉDÁSZ területére esett (az E.ON TITÁSZ területén ilyen szolgáltatás nem volt). Tárgyalások ennél egy valamivel hosszabb szakaszcól folytak, mivel olyan hálózati részecokről is szó volt, melyeknél a bérlésre való alkalmassá tétel tervezése és/vagy kivitelezése az áremelkedés bejelentésénél folyamatban volt. Az E.ON nyilatkozata szerint ezen szakaszok kb. egyötödét illetően nem volt utólagosan megállapítható, hogy az adott területen működő elosztói engedélyes a „régí” (2006-os árakhoz igazodó) díjak alapján megegyezett volna a hálózat bérbeadásáról, ezért ezeken a területeken az E.On az új árakat alkalmazta.

17. A tárgyalások után az E.ON a 2007. májusában meghirdetett árakat csökkentette, és végül 2007-re és 2008-ra vonatkozóan is a következő díjakat alkalmazta:

- tartószerkezet bérbeadás egyszeri belépési díja: 1,5 millió Ft/km,
- éves bérleti díj: 100 000 Ft/km.

A mérsékeltebb díjak kb. 7-10-szeres áremelkedést jelentenek az egyszeri belépési díj, illetve több, mint ötszörös áremelkedést az éves bérleti díj esetében.

18. Az E.ON (ÉDÁSZ) által a közepfeszültségű hálózatokra a különböző időszakokban (tervezett, illetve) alkalmazott díjak a következő táblázat foglalja össze:

Díjtételek		2007. február 20-án meghirdetett		2007. májusi ajánlat			2007. módosított ajánlat		
		meghirdetett Ft/db	átszámítva Ft/km	átszámítva Ft/db	meghirdetett Ft/km	áremelkedés (%)	átszámítva Ft/db	meghirdetett Ft/km	áremelkedés (%)
Egyszeri igénybevételi díj	faoszlop	14 803	148 030	250 000	2 500 000	1689%	150 000	1 500 000	1013%
	áttört gerincű vb. oszlop	18 393	183 930			1359%			816%
	pörgetett vb. és vasoszlop	22 397	223 970			1116%			670%
Éves bérleti díj		1 840	18 400	15 000	150 000	815%	10 000	100 000	543%

Egyszeri belépési, szabványosítási, alkalmassá tételi díjak

19. Az E.ON 2007-ben és 2008-ban végül háromféle belépési díjcsomagot alakított ki, csomagoként bővülő tartalommal:

- a) az egyszeri belépési díj (1 500 000 Ft/km) az alkalmassá tétel és szabványosítás tervezését és kivitelezését foglalja magába;
- b) „Optikai gerinc szerelése I” (2 050 000 Ft/km, ahol az 550 000 Ft/km növekmény (létesítési díj) az optikai kábelek EH-SZER Kft. általi fel szerelését fedezi, az optikai kábeleket a bérlő biztosítja), illetve

c) „Optikai gerinc szerelése II” (3 100 000 Ft/km, ahol az 1 050 000 Ft/km díjnövekményért az EH-SZER Kft. vállalja az optikai kábelek és egyéb alkatrészek beszerzését is).

20. Az oszlopok alkalmassá tételének költsége az egyszeri belépési díj 50%-áig abból levonhatóvá vált, ami azonban a bérlő számára nem jelenthet díjcsökkenést, hiszen költséget mindenképp visel, így ez a kitétel az ajánlat értékelése szempontjából nem releváns. Az a) csomagot az oszlopok bérléséhez mindenképp igénybe kell venni, a b) és c) csomagok az a) csomagra épülnek, többlettartalmuk a piaci szereplők nyilatkozatai alapján más módon is kivitelezhető.

21. Az alkalmassá tételi munkák tervezési és kivitelezési költségei számos tényezőtől függenek (oszlopok műszaki állapota, terepviszonyok, stb.), és az egyedi tervezés és egyedi körülmények miatt ennek megfelelően projektről projektre változnak. A megkeresett kábelszolgáltatók számos szerződést, költségvetési tervet, valamint költségekre vonatkozó becslést nyújtottak be. Ezen nagy változatosságot mutató adatok alapján az alkalmassá tétel költségei pontosan nem határozhatók meg, de általános kép alkotható. A becslések harmadik fél által tett ajánlatokra épülnek. Tekintettel a munka elvégzésére alkalmas cégek számosságára és méretére, ezek a – valós árajánlatokra épített – becslések versenypiaci áraknak, a költségekhez közel esőnek tekinthetők.

22. Az egyik piaci szereplő által benyújtott szerződések alapján az egy kilométerre eső szabványosítás tervezésének és kivitelezésének díja legfeljebb hozzávetőleg 500 000 Ft/km között mozgott 2005 és 2007 között, az optikai hálózat kivitelezésre pedig 200 000 és kb. 900 000 Ft/km közötti díjat számoltak fel a kivitelező vállalkozások ugyanezen időszakban (az alkalmassá tétel és az optikai hálózat létesítésének együttes költsége jellemzően 750 000 és kb. 1 100 000 Ft/km között volt a nyilatkozat alapján). Ugyanezen társaság különböző beruházási terveket is benyújtott, melyek alapján a szabványosítás tervezése és kivitelezése körülbelül 300 000 és 600 000 Ft/km közötti összegre tehető 2008-ban, valamint egy további, a Magyar Kábeltelevíziós és Hírközlési Szövetség (a továbbiakban: MKHSZ) számára készített becslése az alkalmassá tétel és szabványosítás költségét 30 000 és kb. 600 000 Ft/km közé, a közös oszlopsor megvalósítása költségét pedig 1 500 000 és 1 700 000 Ft/km közé helyezte. Egy másik kábelszolgáltató a szabványosítás tervezésének és kivitelezésének költségét 500 000 és 1 millió Ft/km között becsülte, az optikai hálózat telepítési költségeit pedig 300 000 és 500 000 Ft/km közé (az optikai tervezéssel együtt az alkalmassá tétel és létesítés teljes költségét 850 000 és 1 650 000 Ft/km között becsülte). Utóbbi szolgáltató később módosította a beadványában írottakat, azonban – jóval alacsonyabb – becsléseit alátámasztó dokumentumot nem nyújtott be. Egy harmadik szolgáltató a szabványosítás tervezésének és kivitelezésének költségét kb. 150 000 és kb. 500 000 Ft/km közé tette, a

közös oszlopsor kivitelezésének teljes költségét pedig kb. 900 000 és kb. 1 150 000 Ft/km közötti összegben becsülte. Egy negyedik szolgáltató a szabványosítás és alkalmassá tétel költségét 400 000 és 800 000 Ft/km közötti szinten becsülte, melyből szerinte 50 000 Ft/km a szabványosítási terv elkészítésének költsége.

Funkcionális helyettesítési lehetőségek

23. A megkérdezettek nyilatkozatai alapján a szomszédos településeken belüli hálózatok és távközlési csomópontok közötti kapcsolat megteremtésére az E.ON közép feszültségű hálózatán kívül négy funkcionális helyettesítője azonosítható:

- a) egyéb meglévő oszlophálózat igénybevétele (pl. telekommunikációs szolgáltató),
- b) új oszlopsor kiépítése,
- c) földkábel rendszer kiépítése és
- d) sötétszál bérlése.

24. A különböző opciókkal kapcsolatban a megkérdezettektől (beleértve az E.ON-t) beérkezett vélemények szerteágazóak voltak, de abban egység mutatkozott, hogy az esetek nagy részében a legegyszerűbb és legkézenfekvőbb megoldás az elosztói engedélyes vállalkozások közép feszültségű hálózatának igénybe vétele, azaz a közös oszlopsor bérlése. A piaci szereplők nyilatkozatai szerint a másik véglét a sötétszál bérlése, amely csak egyedi, speciális esetekben, és szinte kizárólag nagyobb városok között jelenthet megoldást: kisebb települések között jellemzően általában nincs ilyen meglévő kapcsolat, igénybevétele nem feltétlenül lenne gazdaságos, és a már kiépített sötétszál infrastruktúra sem feltétlenül bérelhető kapacitáshiány vagy tulajdonosi ellenérdekeltség és elzárkózás miatt). Sötétszál bérlése ezért – bár van rá példa⁴ – nem tekinthető helyettesítőnek.

25. Az érintett területen található (az elektromos átviteli hálózatokon kívül) más olyan hálózat, amely alkalmas közös oszlopsor kialakítására és bérletére, a legfontosabbak a vezetékes távközlési szolgáltatók hálózatai, kézenfekvő alternatívát kínálva a közép feszültségű oszlophálózaton ketesztüli átvitelre. A kábelszolgáltatók nyilatkozatai alapján azonban az esetek döntő többségében az inkubens vezetékes távközlési szolgáltatók elzárkóznak az oszlophálózat bérbeadásától. Az egyik kábeles szolgáltató kalkulációt nyújtott be telekommunikációs oszlopsor bérlésére vonatkozóan, melyben kb. 1 300 000 Ft/km-re becsli az optikai hálózat kiépítésének költségét, öt évre kalkulált bérleti díjjal, beleértve a kábelek anyagköltségét is (tíz éves bérlettel ugyanez kb. 1 770 000 Ft/km). A kalkuláció

⁴ Az egyik piaci szereplő négy ilyen jellegű projektet is tervezett és dokumentált, tehát van, amikor ez a megoldás is valós lehetőség, de erősen korlátozott körülmények között.

feltételezi a telekommunikációs szolgáltató tulajdonosi hozzájárulását (a távközlési cégek jellemzően nem adnak hozzáférést oszlopaikhoz). Bár a becslés alapján ez olcsóbb opciónak tűnik, mint a közép feszültségű oszlop bérlése az E.ON-tól, azonban valószínű, hogy ennél magasabb kiadást jelentene a bérlőnek, ha maga a tulajdonos árazná be a szolgáltatást. Egy másik piaci szereplő rendelkezik egy, a vasúti sínek mellett húzódó – korábban az állami vasút vállalat tulajdonában lévő – hálózattal. Ez a hálózat azonban csak a vasúti hálózat által érintett települések esetén használható a kábeles hálózatok összekötésére. Egyes egyedi esetekben, ahol a vasúti hálózat vonalvezetése ezt lehetővé teszi – és ahol a tulajdonos telekommunikációs cég ebben nem ellenérdekel – a kábeles hálózatok összekötése ezen a hálózaton is megvalósítható.

26. Az új, saját oszlopsor kiépítésével kapcsolatban a megkérdezettek nem adtak egységes véleményt: radikálisan eltérő becslések érkeztek a megvalósítás költségeivel és annak időigényével kapcsolatban. A Fibernet Zrt. kiemelte, hogy jelentős különbség van a magán ingatlanokon, magán földterületeken történő építés, és a Magyar Közút Kht. tulajdoni sávjában (az országutak mellett) történő építés között. Míg véleményük szerint az előbbi út gyakorlatilag járhatatlan (minimum 2-3, de gyakran 4-8 évig is elhúzódhatnak a tulajdonosokkal történő egyeztetések), addig utóbbi akár 7-10 hónap alatt is megvalósítható, amely nem tér el szignifikánsan az elosztói engedélyesek hálózatán megvalósított közös oszlopsor építés tervezési, engedélyezési és kivitelezési idejének 6-9 hónapos időtartamától. A Magyar Közút Kht. azonban nem minden esetben járul hozzá új oszlopsor állításához, például általában megtagadja azt, ha az utak nyomvonala már mindkét oldalon foglalt, vagy ha az utak szélesítése esetén az oszlopsorok áthelyezése a Magyar Közút Kht. számára többletköltséget eredményezne, illetve az is elképzelhető, hogy új oszlopsor állítása jogszabályba ütközne (pl. Balaton-törvény). A megvalósítás költségeit illetően a következő becsléseket nyújtották be a megkérdezettek: 815 000 Ft/km, 1 240 000 Ft/km, 1 420 000 Ft/km, 1 500 000 Ft/km, utóbbiba az optikai kábelek anyagköltségét is beleértve (anélkül számítva hozzávetőleg 900 000 Ft/km). Egy kábelpiaci szereplő 1 250 000 Ft/km-re becsülte az építési költségeket, amelyhez hozzáadódik az optikai kábelek anyag és szerelési költsége (300-800 000 Ft/km). A fentiek alapján a saját oszlopsor állításának költsége kb. 800 000-1 400 000 Ft/km között becsülhető, anyagköltség nélkül.

27. A hálózatok összekapcsolásának további módja a földkábel hálózat kiépítése. A közutak mentén vezető és a magánterületeken átvezető földkábel építése között itt is nagy különbség van, a fentiekhez hasonlóan. Az egyik kábelpiaci szereplő a Magyar Közút Kht. hozzájárulására feltételeesen ebben az esetben is 7-10 hónapos megvalósíthatóságról nyilatkozott. A létesítési költségek nagyságát egyes piaci szereplők kb. 1 200 000 és 3 000

000 Ft/km közé becslik, az optikai kábelek anyagkölségével együtt (de van 4 500 000 Ft/km-es becslés is), más számítások szerint a teljes kölség kb. 1 350 000 és 1 750 000 Ft/km közé tehető (1 055 000 Ft/km létesítési és kb. 300 000 – 700 000 Ft/km anyag és építési kölség az optikai kábelek kapcsán). Ennek alapján a földkábeles hálózat kiépítésének kölségei leginkább hozzávetőleg 1 500 000-2 500 000 Ft/km között becsülhetők (bár kétségkívül lehet találni olyan munkálatokat, melyek ennél jelentősen magasabb kölségeket generálnak).

IV.

Jogi értékelés

28. A Tptv. 14. §-a értelmében az érintett piacot a vizsgált termék vagy szolgáltatás (áru) és a földrajzi terület figyelembevételével, ezek kombinációjaként kell meghatározni. Az eljárással közvetlenül érintett árun túlmenően figyelembe kell venni az azt – a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel – ésszerűen helyettesíteni képes árukat (keresleti helyettesíthetőség), valamint a kínálati helyettesítés szempontjait. Az érintett földrajzi terület az, amelyen kívül a fogyasztó vagy üzletfél nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.

Az érintett földrajzi piac meghatározása

29. Tekintettel arra, hogy az E.ON közép feszültségű oszlopainak bérlése, mint szolgáltatás igénybevétele helyhez kötött, az érintett földrajzi piac az E.ON tulajdonában lévő közép feszültségű oszlophálózattal lefedett terület (a három elosztói engedélyes társaság területe). Ez gyakorlatilag a teljes Dunántúlt és a Tiszántúlt egy jelentős részét jelenti, melyeket tekintve az E.ON egységes díjpolitikát vezetett be.

Az érintett termékpiac meghatározása

30. A keresleti helyettesíthetőség vizsgálatakor a kérdés az, hogy a közép feszültségű villamos oszlophálózathoz való bérelt hozzáférésnek mely szolgáltatások lehetnek keresleti oldali helyettesítői, azaz a bérelt hozzáférés iránt keresletet támasztók (kábeltelevíziós szolgáltatók) milyen egyéb módon teremthetik meg az egyes települések, illetve távközlési csomópontok közötti kommunikációs kapcsolatot. A funkcionális helyettesítők (melyek cél és minőség szempontjából megfelelően közeli módon képesek ugyanezen funkció ellátására) közül azonban csak azok tartozhatnak a kérdéses szolgáltatással azonos termékpiacra, melyek az ár tekintetében sem esnek távol a közép feszültségű villamos oszlophálózathoz való bérelt

hozzáférés szolgáltatásától (így pl. a műholdas adatátvitel két közeli kistélepülés között funkcionálisan képes kiváltani az oszlopsorhoz való hozzáférést, gazdaságilag azonban nem reális alternatíva).

31. A vizsgált szolgáltatás jelenleg fennálló (eljárás alá vont által meghatározott) díja és a funkcionális alternatívák becsült költsége, díjai természetesen csak pontatlanul, és ezért fenntartásokkal hasonlítható össze. Ezért első lépésként a vizsgálat kísérletet tett arra, hogy képet kapjon az oszlopbérlet jelenlegi ára és a „hipotetikus” versenyár viszonyáról, és csak azután vegye számba a közép feszültségű oszlopokat kiváltani képes, gazdasági értelemben vett helyettesítőket. Előbbi jelen esetben két módon volt lehetséges közelíteni: egyrészt, amennyiben kivitelezhető, az oszlopbérlet költségeinek közvetlen becslésével (lásd a korábbi becsléseket), másrészt a többi elosztói engedélyes árának összehasonlító (benchmarking) vizsgálatával.

32. Az oszlopok alkalmassá tételének költségét (és egyéb egyszeri költségeket) fedező, egyösszegű díjat a többi elosztói engedélyes nem számítja fel, ezért áraiknak ezen részét a bérlők korábbi, alkalmassá tételre kötött szerződése, valamint bérlői becslések alapján közelítette a vizsgálat.

33. A lenti ábra alapján megállapítható, hogy az E.ON által alkalmazott oszloponkénti éves bérleti díjak nem számítanak kiugróan magasnak az elosztói engedélyes vállalkozások díjai között: az ELMŰ díja 2008-ban például magasabb, 2007-ben szinte azonos szintű, és a cég évekre visszamenően hasonló nagyságrenden volt képes fenntartani árazását, mely a közép feszültségű hálózat esetében több, mint ötszöröse volt az E.ON korábbi árának. A közölt oszlopsűrűséget figyelembe vételével számított, egy kilométerre eső bérleti díj tekintetében az ELMŰ hozzávetőleg 73 000 Ft/km-es, az ÉMÁSZ 48 000 Ft/km-es éves díjakat alkalmazott 2008-ban (7 oszlop/km), az E.ON új díjai pedig 100 000 Ft/km-es szinten vannak (10 oszlop/km-rel számolva). A DÉMÁSZ közép feszültségű bérleti díjai továbbra is a kiefeszültségű hálózat bérleti díjaihoz igazodnak.

34. A lenti ábra az elosztói engedélyesek által alkalmazott díjakat tartalmazza, beleértve az E.ON 2007 előtti, illetve 2007-utáni valamennyi díjszabását.

		Oszlophasználati (bérleti) díj közös oszlopsor használata esetén (Ft/év/db)							
		Kisfeszültségű hálózat			Középfeszültségű hálózat				
Vállalkozások/évek		2006	2007	2008	2006	2007 régi	2007 új	2008 régi	2008 új
RWE	ELMŰ	1 660	1 932	2 088	9 300		9 664		10 436
	ÉMÁSZ	1 200	1 248	1 344	6 100		6 336		6 844
EDF	DÉMÁSZ	1 940	2 066	n.a.	1 940		2 066		n.a.
E.ON	ÉDÁSZ	1 278	1 328	1 434	1 771	1 840	10 000	1 987	10 000
	DÉDÁSZ	1 118	1 164	1 257	2 465	2 566	10 000	2 771	10 000
	TITÁSZ	542	564	606	-	-	10 000	0	10 000

Megjegyzések:

- az RWE és az EDF-csoport esetében a 2007 és 2008 évben nem volt díjváltozás;
- az EDF feszültségtől függetlenül azonos oszloponkénti éves díjat alkalmaz;
- az RWE esetében kilométerenként közel azonos díj adódik.

35. Az E-ON egyszeri belépési díja a piaci szereplők azonos tartalmú becsléseihez képest ugyan magasabb, ugyanakkor a 2007-es díjmelést megelőzően az E.ON ugyanezen típusú díjszabása jellemzően nem érte el a bérlok (távközlési szolgáltatók) által az alkalmassá tételért fizetett összegeket más elosztói engedélyes vállalkozások hálózatai esetében. Mivel utóbbi becslések a költségekhez közel esőnek tekinthetők, az a következtetés adódik, hogy az E.ON ÉDÁSZ a költségekhez mérten viszonylag alacsony szinten árazta egyszeri belépési díjait a 2007-es új díjak meghatározása előtt. Eljárás alá vont továbbá (részletekre lebontott számítások alapján) bemutatta, hogy az alkalmassá tétel kilométerre vetített költségének levonása után 10-20% közötti nyeresége adódik.

36. Üzleti döntésnél, új beruházás tervezésekor a kábeltelevíziós szolgáltatóknak jellemzően nem a rövid távú megtérülést kell szem előtt tartaniuk (helyi kábelhálózat kiépítése önmagában nem rövid távú üzleti döntés). Ennek megfelelően helyi kábelhálózatok összekötése során az egyszeri belépési díj mellett az éves bérleti díjat is a számításba kell venni. Felhasználva az eddigieket (az éves bérlésre az 50-100 ezer Ft/km/év díjat piaci szintűnek elfogadva, az egyszeri belépésre pedig legfeljebb 1 millió Ft/km költségbecslést alapul véve), a közös oszlophálózat 10 éves időtartamra történő hosszú távú bérlésének becsült ára (az egyszerűség kedvéért a jövőbeni értékek diszkontálása nélkül) hozzávetőleg 500 000 és 2 000 000 Ft/km közé esne. Ehhez mérhető az E.ON által szabott (szintén tíz évre, diszkontálás nélkül számított) díjak azonos módszertan szerinti összesítése: 2 500 000 Ft/km. (Ezen összegek egyike sem tartalmazza az optikai kábelek becsült szerelési és anyagköltségeit.)

37. A fentiek alapján a Versenytanács úgy ítéli meg, hogy – egyéb meglévő oszlophálózat bérlésén kívül – a vizsgált funkcionális helyettesítők, jelesül az új oszlopsor, vagy földkábel rendszer kiépítése, megfelelően erős helyettesítési lehetőséget jelentenek az E.ON oszlopbérleti szolgáltatásának alternatívájaként.⁵ Az érintett piac ezért a szomszédos

⁵ A saját oszlopsor állításának költségei kb. 800 000 és 1 400 000 Ft/km között becsülhetők (anyagköltség nélkül), a földkábeles hálózat kiépítésének költségei pedig hozzávetőleg 1 500 000-1 800 000 Ft/km között, lásd a korábbiakat.

településeken belül elhelyezkedő telekommunikációs hálózatok és telekommunikációs hálózati csomópontok közötti kapcsolat megteremtése és fenntartása az E.ON három szolgáltatási területén.

A gazdasági erőfölény hiánya

38. A Tpv. 22. § értelmében gazdasági erőfölényben van az érintett piacon (Tpv. 14. §) az, aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására. A Tpv. 22. § (2) bekezdése szerint a gazdasági erőfölény megítéléséhez vizsgálni kell – egyebek mellett – az érintett piacra való belépés feltételeit, a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, továbbá az érintett piac szerkezetét és a piaci részesedéseket.

39. A helyettesítési lehetőségek vizsgálata során a Versenytanács olyan alternatívákat vizsgált, melyek gyakorlati szempontból megoldást jelentenek és ésszerű helyettesítőnek számítanak. A fentiek alapján más hálózatos szolgáltatók (pl. telekommunikációs szolgáltatók) oszlophálózatának bérlése (lásd 24. bekezdés), új oszlopsor kiépítése, valamint földkábel rendszer építése is helyettesítési lehetőséget jelent az E.ON szolgáltatására nézve. Mindazonáltal elképzelhető olyan helyzet, amikor a közös oszlopsor bérlésének ezen helyettesítői közül egyik sem áll az adott távközlési szolgáltató rendelkezésére, ez azonban a Versenytanács megítélése szerint nem jelenti azt, hogy ezen megoldások általában, ne lennének egymás (gazdasági, üzleti értelemben vett) helyettesítői (a beérkezett információ alapján olyan helyzet is adódik, amikor az E.ON oszlopainak bérletéhez képest valamely fenti helyettesítő jelenti az üzletileg ésszerűbb – olcsóbb, gyorsabb – megoldást, pl. az oszlophálózat kevésbé megfelelő útvonalára, vagy a rossz műszaki állapotra való tekintettel). Másképp fogalmazva, az E.ON középfeszültségű oszlophálózattal lefedett területein fekvő, tetszőleges szomszédos település-pár kábeles összekötése esetén a vizsgált helyettesítők közül nem mindegyik jelent gazdaságilag reális alternatívát minden egyes esetben, azonban a beszerzett információ alapján minden egyes alternatív megoldást alkalmazza a megkérdezett távközlési szolgáltatók közül legalább néhány. Ennek fényében nem állapítható meg az, hogy az E.ON oszlophálózata, mint két szomszédos település közötti telekommunikációs kapcsolat létesítésére használt infrastruktúra – ha szóba jön, akkor – az egyedüli ésszerű megoldásként áll elő az esetek döntő többségében.

40. Emellett más tények is utalnak az erőfölény hiányára. Önmagában az árakat összehasonlító vizsgálat eredménye megkérdőjelezi azt, hogy az E.ON képes gazdasági

tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytatni. Szintén kétségbe vonható, hogy az E.ON számára nem szükséges a vevők piaci magatartására érdemben tekintettel lenni, hiszen a megemelt díjakat indokolt esetben továbbra sem alkalmazta (az esetek kb. kétharmadában a régi díjstruktúrának megfelelő szinten tartotta az árakat), illetve a kezdetben magasabb szintre emelt belépési árkomponenst a tárgyalások eredményeképp jelentős mértékben csökkentette.

41. Mindezekre tekintettel a Versenytanács úgy ítélte meg, hogy ez E.ON gazdasági erőfölényes helyzete az érintett piacon nem állapítható meg.

42. A Versenytanács megjegyzi, hogy jelen ügyben további, az erőfölényes helyzettel kapcsolatban kételyeket ébresztő tényezők is felmerültek. Eljárás alá vont bemutatta, hogy az optikai hálózat középvezetési hálózatra való felhelyezéséért beszédett díjnak csak 10-20%-a nyereség, melynek alapján az „új” bérleti díjak költségekhez mért indokoltsága – aggályok hiányában – nehezen lenne elvethető. Továbbá, az információk szerint az oszlopberleti beruházások jelentős részére azt követően került csak sor, hogy 2004-2006 között a beruházások megvalósítása vonzóbbá váltak a GVOP keretében megjelent többletforrások igénybevételével. (Néhány beruházást kifejezetten a pályázati pénzek tettek nyereségessé.) Az állami támogatás megjelenése növelte az igényt a szomszédos települések kommunikációs kapcsolatának megteremtésére, így annak egyik eszköze, az oszlopok bérlése iránti keresletet is növelve, aminek egy versenyzői piacon is lenne árfelhajtó hatása. Másrészt középvezetési oszlopok bérbeadására 2004 előtt kevés példa volt, a bérlés ezután vált elterjedtebbé, ezért ebben az esetben az sem elképzelhetetlen, hogy az E.ON korábban (a néhány éves gyakorlat alatt) nem szembesült középvezetési oszlopai fenntartási költségeinek hasonló mértékű növekedésével az oszlopberlet kapcsán.

V.

A Versenytanács döntése

43. A Tpv. 21. § szerinti jogsértésnek elengedhetetlen feltétele az elkövető vállalkozás Tpv. 22. § szerinti gazdasági erőfölényes helyzete. A Versenytanács gyakorlata szerint azonban a gazdasági erőfölény hiánya egyben azt is jelenti, hogy a magatartás nem is ütközhet a Tpv. rendelkezéseibe, elvileg sem sértheti annak rendelkezéseit. Ez utóbbi körülmény viszont a Tpv. 70. § (1) bekezdése alapján az eljárás megindításának elengedhetetlen feltétele. Ezért a gazdasági erőfölény hiányának a már megindult eljárásban

történő megállapítása esetén az eljárást a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontjának első fordulata szerinti végzéssel kell megszüntetni.

44. A vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján eljárás alá vont gazdasági erőfölényes helyzete az érintett piacon nem állapítható meg, és e tekintetben az eljárás folytatásától sem várható eredmény, ezért a Versenytanács az eljárást a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontjának első fordulata szerinti végzéssel megszünteti.

VI.

Egyéb kérdések

45. A Gazdasági Versenyhivatal hatásköre a Tpv. 45. §-án, illetékessége a Tpv. 46. §-án alapul. E rendelkezések értelmében a Gazdasági Versenyhivatal kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, amely nem tartozik bíróság (86.§) hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.

46. A jelen végzés elleni jogorvoslati jogot a Tpv. 72.§-a (1) bekezdésének a) pontja alapján a 82. § biztosítja.

Budapest, 2010. szeptember 13.

dr. Dobos Gergely sk.
eljáró versenytanács tag

dr. Szántó Tibor sk.
versenytanács tag

dr. Gadó Gábor sk.
versenytanács tag